

**DIMENSIONAREA CANTITATIV-CALITATIVĂ A ANTREPRENORILOR
VÂRSTNICI CA PERSOANE SOCIAL-VULNERABILE****QUANTITATIVE-QUALITATIVE DIMENSION OF EARLY ENTREPRENEURS
AS SOCIO-VULNERABLE PERSONS****Vadim MACARI ©,***doctor în economie, conferențiar cercetător,
Institutul Național de Cercetări Economice, Republica Moldova***Vadim MACARI,***PhD, Associate Researcher,
National Institute for Economic Research, Republic of Moldova*

Motivarea unui număr cât mai mare de categorii de persoane pentru a-și deschide o afacere contribuie în mod esențial la creșterea economică și dezvoltarea economică-socială a R. Moldova. O importanță deosebită în acest sens o are antrenarea largă în activitatea antreprenorială a categoriilor social-vulnerabile ale populației și, în primul rând, a femeilor, tinerilor, persoanelor vârstnice și persoanelor cu dezabilități. Scopul prezentului articol constă în a analiza și evalua amploarea participării în prezent în activitatea antreprenorială a persoanelor vârstnice (care includ lucrători pe cont propriu, patroni și membri ai cooperativelor de producție) în calitate de persoane social-vulnerabile. Metodele principale de cercetare utilizate au fost: studierea surselor scrise și electronice la temă; monografică; cantitativă și calitativă; analiza și sinteza; statistică; tabelară; șirurile dinamice. Principalele rezultate științifice obținute sunt: a) dimensionarea structurii și evoluției cantitativ-calitative a antreprenorilor vârstnici ca persoane social-vulnerabile în anii 2012-2016; b) analiza statutului profesional al acestora, în funcție de 6 nivele de instruire și 7 activități economice, pe grupe de vârstă și sexe.

Cuvinte-cheie: persoane social-vulnerabile, statut profesional, lucrători pe cont propriu, patroni, antreprenori, persoanelor vârstnice, bărbați, femei, nivele de instruire, activități economice.

Abstract: The motivation of a larger number of categories of people to open a business contributes essentially to the economic growth and the economic and social development of the Republic of Moldova. Of particular importance in this respect is the broad involvement in the entrepreneurial activity of the socially vulnerable categories of the population and, above all, of women, young people, elderly people and people with disabilities. The purpose of this article is to analyze and assess the extent of the current participation in the entrepreneurial activity of older people (including self-employed workers, patrons and members of production cooperatives) as socially vulnerable persons. The main research methods used were: studying the written and electronic sources on the subject; monograph; quantitative and qualitative methods; analysis and synthesis; statistics; table; dynamic strings. The main scientific results obtained are: a) the dimensioning of the structure and the quantitative-qualitative evolution of the elderly entrepreneurs as socially vulnerable persons for the years 2012-2016; b) the analysis of their professional status, according to 6 levels of education and 7 economic activities, by age groups and by sex.

Key words: socially vulnerable persons, professional status, self-employed workers, employers, entrepreneurs, elderly people, men, women, levels of education, economic activities.

JEL Classification: E24, J21, L26.

În scopul finalizării definitive și cât mai rapide a fazei de tranziție a economiei R. Moldova și a transformării sale accelerate într-o veritabilă economie de piață funcțională, precum și consolidării acesteia, una din cele mai stringente sarcini prioritare o constituie extinderea maximă în țara noastră a ariei tuturor tipurilor și formelor de antreprenariat legale, stabile și profitabile. Pentru aceasta este absolut necesar de a motiva activitatea antreprenorială prin acordarea de către stat a unui suport multilateral (legislativ-normativ, financiar, de consultanță etc.) adecvat tuturor celor ce doresc de a-și lansa în timp optim o afacere de succes și de a o dezvolta. De acest suport au nevoie, în primul rând, doritorii de a-și deschide o afacere, care aparțin categoriilor social-vulnerabile ale populației, și, în primul rând, femeile, tinerii, persoanele vârstnice și persoanele cu dezabilități.

Necesitatea acordării prioritare a acestui suport categoriilor social-vulnerabile ale populației este evidentă și îndreptățită din punct de vedere economic, social și politic – pentru compensarea multiplelor dificultăți în procesul inițierii și dezvoltării unei afaceri de către aceste categorii de persoane defavorizate, dificultăți ce au un caracter obiectiv și care recurg din statutul fizic, psihologic, social, profesional, de calificare etc. al acestora (vârstă, sex, dezabilități), cum sunt femeile, tinerii, persoanele vârstnice și persoanele cu diverse dezabilități.

Motivarea, stimularea și sprijinul multifactorial ale antrenării în activitatea antreprenorială a unui număr maxim

posibil de persoane social-vulnerabile ale populației au un impact social-economic pozitiv multiaspectual, inclusiv pentru dezvoltarea economică a țării, precum și pentru sporirea veniturilor și bunăstării atât a acestei categorii de persoane, cât și a nivelului de viață al întregii populației a R. Moldova. Se creează noi locuri de muncă, crește gradul ocupării forței de muncă, se reduce șomajul, sporește volumul producției fabricate, valoarea ei adăugată și PIB-ul, în ansamblu.

Și, chiar în pofida faptului, că o parte din numărul de întreprinderi private înființate de aceste categorii social-vulnerabile de persoane devin neprofitabile și/sau falimentează, așa cum este firesc într-o economie funcțională de piață, prin corectarea, redimensionarea și optimizarea factorilor antreprenoriali disponibili ce apar după falimentarea (lichidarea) afacerii, în multe cazuri există oportunități pentru apariția unei noi șanse de relansare a activității antreprenoriale a întreprinderii la faza de insolabilitate sau de a fonda o nouă afacere în cazul unei întreprinderi falimentate. Și statul trebuie să întreprindă diverse măsuri active care ar contribui la valorificarea de către antreprenorii dintre persoanele social-vulnerabile a acestor oportunități.

Însă, pentru a susține eficient antreprenorii dintre persoanele social-vulnerabile este necesar de a analiza și evalua situația reală curentă din domeniul respectiv. Prezentul articol are ca scop dimensionarea structurii și evoluției cantitativ-calitative a **antreprenorilor vârstnici ca persoane social-vulnerabile în anii 2012-2016***. În componența acestui grup de persoane social-vulnerabile au fost incluse următoarele categorii: antreprenori vârstnici, după statutul profesional (lucrătorii pe cont propriu plus patronii), inclusiv, după 6 nivele de instruire și 7 activități economice pe grupe de vârstă și sexe.

Să analizăm și să evaluăm mutațiile în tablourile indicatorilor statici (numărul, structura) și ai evoluției (dinamicii), care au avut loc în cadrul subiecților și domeniul de studiu delimitați mai sus.

Evoluția numărului și ponderii antreprenorilor vârstnici în a.a. 2012-2016, după criteriile de statut profesional, grupe de vârstă și sexe s-a caracterizat prin faptul, că în perioada de referință, numărul antreprenorilor vârstnici (pe cont propriu și patroni) între 55-65 de ani și peste, a crescut, per total, bărbați și femei, respectiv, de la 59,1 mii, 35,9 mii și 23,3 mii persoane, în 2012, până la, respectiv, 103,1 mii, 58,7 mii și 44,4 mii în 2016.

În anii 2012-2016, a crescut, deși nesemnificativ, ponderea lucrătorilor pe cont propriu cu vârsta de 65 ani și peste a ambelor sexe, precum și a bărbaților și femeilor, ceea ce e o tendință pozitivă ce denotă un spor al activismului antreprenorial al persoanelor cu vârstă mai mare (Tabelul 1).

Pe de altă parte, s-a redus relativ esențial ponderea patronilor-femei (de la 2,6% la 1,6%), iar, în 2016, patroni-femei cu vârsta de 55-65 ani și peste, practic, nu au activat.

E de remarcat dinamica pozitivă mare a numărului antreprenorilor vârstnici per total (174,5%), bărbați (163,5%) și femei (190,6%). Dinamici pozitive considerabile (116,7% - 245,3%) au fost înregistrate și pe celelalte poziții, cu excepția patronilor-bărbați între 55-64 ani (83,3%).

Tabelul 1. Structura și dinamica antreprenorilor vârstnici în 2012, 2016
(statut profesional, grupe de vârstă și sexe); %

Statutul profesional al vârstnicilor	Grupa de vârstă a vârstnicilor	2012			2016			2016/2012		
		Ambele sexe	Bărbați	Femei	Ambele sexe	Bărbați	Femei	Ambele sexe	Bărbați	Femei
Total - Lucrători pe cont propriu,	55-65 ani și peste	97,8	98,1	97,4	98,4	98,3	98,4	175,4	163,9	192,5
inclusiv:	55-64 ani	78,0	80,2	74,7	76,7	78,3	74,7	160,3	150,0	176,4
	65 ani și peste	19,8	17,8	22,7	21,2	19,1	24,2	235,0	226,6	245,3
Total - Patroni,	55-65 ani și peste	2,2	1,9	2,6	1,6	1,7	1,6	130,8	142,9	116,7
inclusiv:	55-64 ani	2,0	1,9	2,1	1,9	2,3	1,1	141,7	83,3	140,0
	65 ani și peste	0,2	0,0	0,4	0,3	0,3	..	..	..	..
Total antreprenori vârstnici	55-65 ani și peste	-	-	-	-	-	-	174,5	163,5	190,6

Sursa: Elaborat de autor, în baza datelor BNS.

* Cercetarea sub acest aspect al altor grupuri de antreprenori dintre persoanele social-vulnerabile este efectuată de autor în articolul „Politici de stat pentru susținerea antreprenorilor din rândul femeilor și tinerilor ca persoane social-vulnerabile” ce va fi publicat în revista științifică „Economie și sociologie”, nr. 2, 2018. În perioada elaborării prezentului articol datele statistice ale

BNS, necesare pentru a.2017, încă nu erau publicate.

Evoluția numărului antreprenorilor vârstnici pe cont propriu în anii 2012-2016, pe grupe de vârstă, nivele de instruire și sexe, (mii persoane; %) atestă că în a.2016, comparativ cu a.2012, numărul total al antreprenorilor vârstnici pe cont propriu, per total, al bărbaților și al femeilor, s-a majorat de la, respectiv, 57,8 mii, 35,2 mii și 22,7 mii persoane la, respectiv, 101,4 mii, 57,7 mii și 43,7 mii antreprenori.

În aceeași perioadă, ponderea antreprenorilor de 55-64 ani, sub aspect de gen, s-a redus, respectiv, de la 79,8%, 81,8% și 76,7% la, respectiv, 72,9%, 74,9% și 70,3%. Și invers: ponderea antreprenorilor de 65 de ani și mai mult, sub aspect de gen, s-a mărit, respectiv, de la 20,2%, 18,2% și 23,3% la, respectiv, 27,1%, 25,1% și 29,7%.

În aceeași perioadă, ponderea antreprenorilor de 55-64 ani, sub aspect de gen, s-a redus, respectiv, de la 79,8%, 81,8% și 76,7% la, respectiv, 72,9%, 74,9% și 70,3%. Și invers: ponderea antreprenorilor de 65 de ani și mai mult, sub aspect de gen, s-a mărit, respectiv, de la 20,2%, 18,2% și 23,3% la, respectiv, 27,1%, 25,1% și 29,7%.

Aceste mutații structurale ar putea fi explicate prin faptul, că femeile și bărbații antreprenori de 55-64 ani au atins vârsta de pensionare, primesc pensii (suficiente sau nu) și, eventual, ajutor de la rude, dar din motive de sănătate sau alte, se retrag din activitatea de antreprenariat. Pe de altă parte, femeile și bărbații antreprenori de 65 de ani și mai mult, primesc pensii și, eventual, alte venituri, care le sunt insuficiente, dar starea sănătății le mai permite să practice antreprenariatul. Un alt factor social foarte important, și care, în ultimul caz, evident, acționează în același sens, este nivelul jos de asigurare socială a persoanelor vârstnice și, îndeosebi, a celor inapte de muncă.

În 2016, în raport cu 2012, s-a redus ponderea antreprenorilor vârstnici pe cont propriu între 55-64 de ani cu studii superioare, pe toate 3 poziții de gen, precum și per total, și a bărbaților cu studii medii de specialitate (Tabelul 2). Dar a sporit ponderea, pe toate 3 poziții de gen, a celor cu studii liceale/medii generale și s-a redus acest indicator de circa 3-4 ori în cazul persoanelor cu studii primare/fără școală.

Tabelul 2. Structura și dinamica antreprenorilor vârstnici pe cont propriu în anii 2012 și 2016 (pe grupe de vârstă, nivele de instruire și sexe); %

Grupe de vârstă		Structura 2012; %			Structura 2016; %			2016/2012; %		
		Ambele sexe	Bărbați	Femei	Ambele sexe	Bărbați	Femei	Ambele sexe	Bărbați	Femei
55-64 ani	Nivel de instruire total	79,8	81,8	76,7	72,9	74,9	70,3	160,3	150,0	176,4
	Superior	5,2	4,8	5,7	3,7	3,5	4,1	126,7	117,6	138,5
	Mediu de specialitate	9,9	9,1	11,0	9,2	7,3	11,7	163,2	131,3	204,0
	Secundar profesional	21,6	29,3	10,1	20,5	27,6	11,2	166,4	154,4	213,0
	Liceal, mediu general	17,5	15,6	20,3	21,7	20,3	23,6	217,8	212,7	223,9
	Gimnazial	24,6	21,9	28,6	17,5	15,9	19,5	124,6	119,5	130,8
	Primar sau fără școală	1,0	1,1	0,9	0,3	0,3	0,2	50,0	50,0	50,0
65 ani și peste	Nivel de instruire total	20,2	18,2	23,3	27,1	25,1	29,7	235,0	226,6	245,3
	Superior	1,0	1,1	0,9	1,6	1,6	1,4	266,7	225,0	300,0
	Mediu de specialitate	1,6	1,4	1,8	2,9	2,3	3,7	322,2	260,0	400,0
	Secundar profesional	4,0	5,7	1,3	3,9	5,9	1,6	173,9	170,0	233,3
	Liceal, mediu general	2,2	1,7	3,1	4,4	4,5	4,3	346,2	433,3	271,4
	Gimnazial	8,7	7,1	11,0	12,9	10,1	16,7	262,0	232,0	292,0
	Primar sau fără școală	2,9	1,4	5,3	1,4	0,9	2,1	82,4	100,0	75,0
Total antreprenori vârstnici		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	175,4	163,9	192,5

Sursa: Elaborat de autor, în baza datelor BNS.

A crescut relativ semnificativ ponderea antreprenorilor vârstnici pe cont propriu de 65 de ani și mai mult, pe toate 3 poziții de gen, cu studii superioare, medii de specialitate și liceale/medii generale, și s-a redus cu circa 1/3-2/3 ponderea celor cu studii primare/fără școală.

În perioada de referință, dinamica numărului antreprenorilor vârstnici pe cont propriu între 55-64 de ani, a fost

esențial de mare în cazul tuturor nivelelor de instruire, variind între 117,6% și 223,9% (cu excepția persoanelor cu studii primare/fără școală, numărul cărora s-a redus de 2 ori pe toate 3 poziții de gen, dar care, firește, trebuie apreciată ca pozitivă).

În 2016, în raport cu 2012, a fost mare și dinamica numărului antreprenorilor vârstnici pe cont propriu de 65 de ani și mai mult, la toate nivele de instruire, și a oscilat între 1,7-4,3 ori. De remarcat ca fenomen pozitiv și reducerea cu 25% a numărului antreprenorilor-femeie această vârstă. În acest context al dinamicii pe cele 2 grupe de antreprenori și 7 nivele de instruire, dinamica numărului total al acestora în perioada de referință este „netă” pozitivă și constituie, pe cele 3 poziții de gen, respectiv, 175,4%, 163,9% și 192,5%.

Evoluția numărului patronilor vârstnici în anii 2012-2016, pe grupe de vârstă, nivele de instruire și sexe (mii persoane; %) relevă faptul că în a. 2016, în raport cu 2012, numărul total de patroni vârstnici, în cadrul celor 2 grupe de vârstă, pe 7 nivele de instruire și pe cele 3 poziții de gen, s-a majorat de la, respectiv, 1,3 mii, 0,7 mii și 0,6 mii persoane, până la, respectiv, 1,7 mii, 1,0 mie și 0,7 mii persoane. Însă, această majorare a avut loc doar în cadrul grupei patronilor cu vârsta de 55-64 de ani. Numărul patronilor cu vârsta de 55-65 ani și peste, a constituit circa 100 de femei în 2012, circa 100 de bărbați în anii 2013-2015, iar în 2016 patroni de această vârstă, practic, nu mai activau.

Pentru anii de referință, a fost calculată și ponderea patronilor vârstnici de 55-64 ani (92,3% - 100%) și de 65 ani și peste (6,7% - 7,7%). În grupa patronilor de 55-64 de ani, în a.2012, ponderea bărbaților cu studii superioare constituia 28,6%, cu studii medii de specialitate – 57,1% și secundar profesionale –14,3%, iar femeile au înregistrat aceeași pondere de 16,7% la toate nivelele de instruire (patroni cu nivelul primar/fără școală nu au activat). (Tabelul 3).

**Tabelul 3. Structura și dinamica patronilor vârstnici în anii 2012 și 2016
(pe grupe de vârstă, nivele de instruire și sexe); %**

		Structura 2012; %			Structura 2016; %			2016/2012; %		
		Ambele sexe	Bărbați	Femei	Ambele sexe	Bărbați	Femei	Ambele sexe	Bărbați	Femei
55-64 ani	Nivel de instruire - total	92,3	100,0	83,3	100,0	100,0	100,0	141,7	142,9	140,0
	Superior	23,1	28,6	16,7	47,1	60,0	42,9	266,7	300,0	300,0
	Mediu de specialitate	38,5	57,1	16,7	35,3	20,0	57,1	120,0	50,0	400,0
	Secundar profesional	15,4	14,3	16,7	11,8	20,0	-	100,0	200,0	-
	Liceal, mediu general	7,7	-	16,7	5,9	10,0	-	100,0	-	-
	Gimnazial	7,7	-	16,7	-	-	-	-	-	-
	Primar sau fără școală	-	-	-	-	-	-	-	-	-
65 ani și peste	Nivel de instruire - total	7,7	0,0	16,7	-	-	-	-	-	-
	Superior	0,0	0,0	-	-	-	-	-	-	-
	Mediu de specialitate	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Secundar profesional	7,7	-	16,7	-	-	-	-	-	-
	Liceal, mediu general	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gimnazial	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Primar sau fără școală	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total patroni vârstnici		100	100	100	100	100	100	130,8	142,9	116,7

Sursa: Calculat de autor, în baza datelor BNS.

În a. 2016, deși ponderea femeilor-patroni cu studii superioare a sporit de 2,6 ori (42,9%), aceasta a rămas inferioară celei a bărbaților-patroni (60,0%).

În grupa patronilor de 65 ani și peste, în a.2012, au activat patroni doar cu studii secundar profesionale, cu o pondere a ambelor sexe și femeilor de, respectiv, 7,7% și 16,7%. În a. 2016, patroni cu vârsta de 65 de ani și peste nu au activat.

În anii de referință, dinamica patronilor de 55-64 de ani după nivelul de instruire a crescut pe toate 3 poziții de gen de circa 1,4 ori, oscilând între 50%-4,0 ori. De subliniat, că au activat patroni posedând primele 4 nivele de studii, adică nivelul relativ înalt de studii a fost factorul decisiv ce a menținut acești patroni în activitatea de antreprenariat.

Evoluția numărului antreprenorilor în anii 2012-2016, după statutul profesional, 7 activități economice și sexe indică la faptul că numărul lucrătorilor pe cont propriu a crescut, respectiv, de la 301,3 mii, 181,1 mii și 120,2 mii persoane, până la, respectiv, 387,7 mii, 231,2 mii și 156,5 mii persoane. Iar numărul patronilor a sporit, de la, respectiv, 6,4 mii, 3,7 mii 4,2 mii și 2,6 mii persoane, până la, respectiv, 7,0 mii, 4,2 mii și 2,8 mii persoane.

În anii 2012 și 2016, ponderea lucrătorilor pe cont propriu în numărul total al antreprenorilor s-a modificat, pe

genuri, de la respectiv, 97,9%, 98,0% și 97,9% la 98,2%, pe toate 3 poziții de gen. Iar ponderea patronilor s-a modificat, de la, respectiv, 2,1%, 2,0% și 2,1% la 1,8%, pe toate cele 3 poziții de gen.

În anii 2012 și 2016, ponderea lucrătorilor pe cont propriu în domeniul agriculturii, vânătoriei și pisciculturii a fost absolut predominantă la cele 3 poziții de gen, acești indicatori, în 2016, fiind chiar mai mari, decât respectivii din a. 2012. (Tabelul 4).

Pe locul doi, după mărimea acestor indicatori, în anii 2012 și 2016, s-a plasat ramura industriei, iar pe locul trei – comerțul cu ridicata și amănuntul împreună cu hotelurile și restaurantele, indicatorii respectivi ai ponderii, în ultimele două cazuri, reducându-se, în raport cu a.2012.

În 2016, structura patronilor pe domenii economice a fost cu mult diferită de cea a lucrătorilor pe cont propriu. Majoritatea absolută a patronilor, pe cele 3 poziții de gen, în a.2016, au activat în comerțul cu ridicata și amănuntul/hoteluri și restaurante, ponderea femeilor, în raport cu a. 2012, sporind nesemnificativ (1,1p.p.). Pe locul doi s-au plasat patronii ce au activat în domeniile agriculturii, vânătoriei și pisciculturii, ponderea acestora majorându-se și implicându-se în această activitate femeile, care în anii 2012-2015 au lipsit. Pe locul trei s-a plasat industria cu aceeași pondere de 7,1% pe toate 3 poziții de gen, urmate de Transporturi și comunicații, Administrație publică, Învățământ, Sănătate și asistență socială cu o pondere egală a ambelor sexe și a bărbaților de, respectiv, 4,3% și 7,1%, femeile fiind lipsă în aceste două tipuri de activități economice, ca și în a. 2012. Iar în construcții nu au activat femei-patroni în toți anii analizați (2012-2016) și bărbați-patroni – în anii 2014-2016.

**Tabelul 4. Structura și dinamica numărului antreprenorilor în 2012 și 2016
(statut profesional, activități economice, sexe) mii persoane; %**

		2012; %			2016; %			2016/2012; %		
		Ambele sexe	Băr-bați	Femei	Ambele sexe	Băr-bați	Femei	Ambele sexe	Băr-bați	Femei
Lucrători pe cont propriu	Activități economice - total	100	100	100	100	100	100	128,7	127,7	130,2
	Agricultura, economia vânătoriei, piscicultura	70,4	64,2	79,8	76,0	73,1	80,3	138,9	145,4	131,0
	Industrie	1,2	1,4	1,0	1,0	1,3	0,5	105,4	119,2	66,7
	Construcții	12,3	19,3	1,7	8,4	13,1	1,5	87,6	86,6	109,5
	Comerț cu ridicata și amănuntul, Hoteluri și restaurante	11,6	9,2	15,4	9,2	6,9	12,6	101,7	96,4	106,5
	Transporturi și comunicații	2,3	3,9	..	2,1	3,3	0,2	114,3	110,0	..
	Administrație publică, Învățământ, Sănătate și asistență socială	0,3	0,2	0,3	0,2	0,1	0,4	112,5	75,0	150,0
	Alte activități	1,8	1,8	1,7	3,1	2,1	4,6	224,1	145,5	342,9
Patroni	Activități economice - total	100	100	100	100	100	100	109,4	113,5	107,7
	Agricultura, economia vânătoriei, piscicultura	4,7	8,1	..	12,9	19,0	3,6	300,0	266,7	..
	Industrie	4,7	8,1	3,8	7,1	7,1	7,1	166,7	100,0	200,0
	Construcții	3,1	5,4	..	..	..	..	..	..	..
	Comerț cu ridicata și amănuntul, Hoteluri și restaurante	71,9	64,9	84,6	67,1	54,8	85,7	102,2	95,8	109,1
	Transporturi și comunicații	3,1	5,4	..	4,3	7,1	..	150,0	150,0	..
	Administrație publică, Învățământ, Sănătate și asistență socială	0,0	0,0	..	4,3	7,1	..	..	..	..
	Alte activități	9,4	8,1	11,5	5,7	7,1	3,6	66,7	100,0	33,3
TOTAL		100	100	100	100	100	100	128,3	127,4	129,7

Sursa: Calculat de autor, în baza datelor BNS.

În a. 2016, raportat la a. 2012, dinamica lucrătorilor pe cont propriu și patronilor pe genuri, per total, a fost accentuat pozitivă (Tabelul 4). Cea mai mare dinamică a lucrătorilor pe cont propriu a fost înregistrată, pe toate pozițiile de gen, la „Alte activități”, urmată de „Agricultură, economia vânatului, piscicultură”. S-a majorat numărul femeilor în Administrația publică, Învățământ, Sănătate și asistență socială (de 1,5 ori), Construcții (109,5%) și Comerț cu ridicata și amănuntul, Hoteluri și restaurante (106,5%). Dacă în a. 2013, în Transporturi și comunicații lucrau pe cont propriu circa 100 de femei, apoi în a.2016 – deja 300 persoane.

Deși, în 2016, în comparație cu 2012, numărul bărbaților-patroni ocupați în Agricultură, economia vânatului, piscicultură a crescut de aproape 2,7 ori, apoi numărul femeilor-patroni (pentru prima dată în anii de referință) a constituit circa 100 de persoane, în Comerț cu ridicata și amănuntul, Hoteluri și restaurante – cu 109,1% și în industrie – de 2 ori mai multe. În aceeași perioadă, în Construcții, în Administrația publică, Învățământ, Sănătate și asistență socială, femei-patroni, practic, nu au activat.

CONCLUZII GENERALE

1) În anii 2012-2016, numărul antreprenorilor vârstnici (pe cont propriu și patroni) între 55-65 de ani și peste, a crescut, considerabil per total, bărbați și femei, cu, respectiv, 74,5%, 63,5% și 90,6%. A crescut, deși nesemnificativ, ponderea lucrătorilor pe cont propriu cu vârsta de 65 ani și peste a ambelor sexe, precum și a bărbaților și femeilor, ceea ce e o tendință pozitivă care denotă un spor al activismului antreprenorial al persoanelor cu vârstă mai mare (Tabelul 1). Pe de altă parte, s-a redus relativ esențial ponderea patronilor-femei (de la 2,6% la 1,6%), iar, în 2016, patroni-femei cu vârsta de 55-65 ani și peste, practic, nu au activat.

2) Evoluția numărului antreprenorilor vârstnici pe cont propriu în anii 2012-2016, pe grupe de vârstă, nivele de instruire și sexe s-a caracterizat prin faptul, că numărul lor per total, al bărbaților și al femeilor s-a majorat cu, respectiv, 75,4%, 63,9% și 92,5%, în timp ce ponderea antreprenorilor de 55-64 ani, sub aspect de gen, s-a redus, iar a celor de 65 de ani și mai mult – s-a mărit (Tabelul 2).

3) În a. 2016, în raport cu 2012, numărul total de patroni vârstnici, în cadrul celor 2 grupe de vârstă, pe 7 nivele de instruire și pe cele 3 poziții de gen, s-a majorat doar în cadrul grupei patronilor cu vârsta de 55-64 de ani. Numărul patronilor cu vârsta de 55-64 ani și peste, a constituit circa 100 de femei în 2012, circa 100 de bărbați în anii 2013-2015, iar în 2016 patroni de această vârstă, practic, nu mai activau. În grupa patronilor de 55-64 de ani, în a.2012, femeile au înregistrat aceeași pondere de 16,7% la 5 din 6 nivele de instruire, iar în a. 2016, deși ponderea femeilor-patroni cu studii superioare a sporit de 2,6 ori (42,9%), aceasta a rămas inferioară celei a bărbaților-patroni (60,0%).

4) În a. 2016, patroni cu vârsta de 65 de ani și peste nu au activat. Dinamica patronilor de 55-64 de ani după, nivelul de instruire a crescut pe toate 3 poziții de gen de circa 1,4 ori.

5) Anii 2012-2016 s-au caracterizat, în particular, prin faptul, că, după statutul profesional, 7 activități economice și sexe, ponderea lucrătorilor pe cont propriu în domeniul agriculturii, vânatului și pisciculturii a fost absolut predominantă la cele 3 poziții de gen, acești indicatori, în 2016 fiind chiar mai mari, decât respectivii din a. 2012. Pe locul doi, după mărirea acestor indicatori, în anii 2012 și 2016, s-a plasat ramura construcțiilor, iar pe locul trei – comerțul cu ridicata și amănuntul împreună cu hotelurile și restaurantele.

În 2016, majoritatea absolută a patronilor, pe cele 3 poziții de gen, au activat în comerțul cu ridicata și amănuntul/hoteluri și restaurante, ponderea femeilor, în raport cu a. 2012, sporind nesemnificativ (1,1p.p.). Pe locul doi s-au plasat patronii ce au activat în domeniile agriculturii, vânatului și pisciculturii, ponderea acestora majorându-se, în această activitate implicându-se femeile, care în anii 2012-2015 au lipsit. Pe locul trei s-a plasat industria.

Dinamica lucrătorilor pe cont propriu și patronilor pe genuri, per total, a fost accentuat pozitivă. S-a majorat numărul femeilor în Administrația publică, Învățământ, Sănătate și asistență socială (de 1,5 ori), Agricultură (131%), Construcții (109,5%) și Comerț cu ridicata și amănuntul, Hoteluri și restaurante (106,5%).

În 2016, numărul femeilor-patroni (pentru prima dată în anii de referință) a constituit circa 100 de persoane și s-a majorat în Comerțul cu ridicata și amănuntul, Hoteluri și restaurante – cu 9,1% și în industrie – de 2 ori. În anii 2012-2016, în Construcții, în Administrația publică, Învățământ, Sănătate și asistență socială, femei-patroni, practic, nu au activat.

Bibliografia

1. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL REPUBLICII MOLDOVA. Populația ocupată după statutul profesional, nivelul de instruire, pe grupe de vîrstă, sexe și medii, 2000-2016. Banca de date statistice Moldova. [Accesat 10 aprilie 2017]. Disponibil: http://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala__03%20OFM__03%20MUN__MUN020/MUN020100.px/?rxid=2345d98a-890b-4459-bb1f-9b565f99b3b9/